Bijlage Toelichting toepassing afwegingskader opvanglocaties

1. Inleiding

Voor het zoeken en inrichten van geschikte locaties voor opvang asielzoekers, hebben de 9 gemeenten in onze regio gebruik gemaakt van een afwegingskader. Het toepassen van een afwegingskader is nodig om tot een afgewogen keuze van locaties te kunnen komen. Het zoomt specifiek in op de mogelijke potentie van een locatie (de weg waarlangs: hoe kom je tot een locatiekeuze?). Het gaat hier over het creëren van keuzes (divergeren), en het uiteindelijk op basis hiervan een keuze maken (convergeren). Het kan zijn dat individuele gemeenten om voor hen moverende reden aanvullende kaders hebben gebruikt, maar nog steeds geldt dat het gebruik van het afwegingskader en de uitkomst hiervan leidend zijn geweest voor de samenstelling van het regioplan dat nu in concept voorligt.

Afbeelding 1: van divergeren naar convergeren

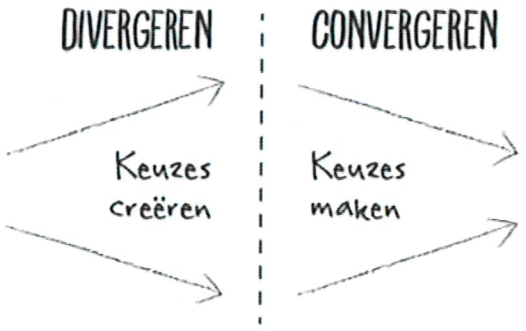

2. Afwegingskader als instrument

Het afwegingskader is een instrument (handvat) om bij te dragen aan een verantwoorde gemeentelijke keuze voor een locatie (onderdeel regioplan). Het afwegingskader is daarnaast een instrument om transparant en open te kunnen communiceren naar de inwoners, over hoe de afweging om wel of niet te kiezen voor een locatie tot stand is gekomen. Het biedt de mogelijkheid inwoners inzicht te geven in belangen en afwegingen.

2.1 Status

Het afwegingskader heeft geen wettelijke, juridische status ten opzichte van de keuze voor een locatie in relatie tot de wet- en regelgeving voor bestemmingsplannen, vergunning en handhaving, noch in de omgevingswet.

2.2 Doel afwegingskader

Het uiteindelijke doel is om voldoende onderbouwde keuzes te maken die zo evenwichtig mogelijk rekening houden met de behoeften en belangen van omwonenden in de wijken/buurten en de doelgroep die gehuisvest moet worden. Het afwegingskader biedt geen garantie voor volledige consensus bij de keuze, maar kan wel houvast bieden in een veelal ingewikkelde afweging van alle

2023000123

belangen. De toepassing van het afwegingskader gaat van macroniveau (mogelijke geschiktheid) naar het microniveau (exploitatiemogelijkheden en plan van aanpak). De kracht van het inzetten van het afwegingskader is gebaseerd op een domein overstijgende samenwerking. Verschillende domeinen vanuit de ambtelijke organisatie zijn betrokken geweest bij het proces om te komen tot een locatie keuze (bijvoorbeeld domeinen wonen, ruimte, sociaal en veiligheid en openbare orde).

3. Van grof naar fijn

Het afwegingskader is een breed opgezet instrument; het is daarmee meer dan een opsomming van geschikte locaties. Naast fysieke kenmerken wordt er ook gekeken naar geschiktheid voor de verschillende doelgroepen, integratie mogelijkheden, voorzieningen op het gebied van zorg, onderwijs en participatie, en de mate van impact voor de al aanwezige bewoners. Ook de aandachtspunten worden in beeld gebracht en kunnen indien mogelijk worden aangepakt. Het is dus geen limitatieve lijst die aangevinkt is. In de onderstaande paragrafen wordt toegelicht hoe dit vorm krijgt.

3.1 Ondernomen stappen om te komen tot een shortlist van geschikte locaties

Het komen tot locatiekeuzes was in dit geval een kort, maar intensief traject, waarbij veel informatie bekeken is. Er is door de individuele gemeenten in stappen toegewerkt naar een shortlist van geschikte of geschikt te maken locaties. Er is zoals gesteld niet gewerkt met een limitatieve lijst van parameters (bijvoorbeeld afstanden tot voorzieningen). Dit voorkomt dat aan de voorkant locaties afvallen omdat niet wordt voldaan aan één specifieke parameter, terwijl in de verdiepende fase hiervoor juist oplossingen gevonden kunnen worden. De elementen in het afwegingskader gaan in op de aard en omvang van de locatie, veiligheid, wijk/buurtprofiel, stedenbouwkundige aspecten, aanwezigheid van voorzieningen. De optelsom en de weging van de diverse criteria bepalen of een locatie geschikt is of geschikt gemaakt kan worden. Het is een samenspel van factoren. De ideale locatie bestaat niet. Per locatie vindt uiteindelijk een afweging plaats waardoor maatwerk mogelijk wordt.

3.2 Stap 1 Keuzes creëren; wat is er voorhanden?

Vanuit de beschikbare locaties is per locatie zo objectief mogelijk informatie verzameld. Dit is gebeurd op basis van een gestandaardiseerd formulier. De opgehaalde informatie per locatie is naast de informatie van mogelijke andere locaties gelegd. Er is vastgesteld welke locaties op dat moment mogelijk geschikt zijn. Ook is vastgesteld of er knelpunten zijn op de mogelijk geschikte locaties en welke mogelijk te treffen maatregelen/oplossingen bij de knelpunten noodzakelijk zijn. Hier hoefde niet direct een oplossing tegenover te staan staan, de knelpunten werden meegenomen in het verder afwikkelen van het afwegingskader. In de volgende stap werd duidelijk waar risico's als weloverwogen risico worden meegenomen en waar passende oplossingen mogelijk zijn.

Ook zijn de locaties getoetst aan bestaand beleid (bijvoorbeeld omgevingswet, wet ruimtelijke ordening) en is vastgesteld of aanpassing van bestaand beleid aan de orde is en mogelijk is. Daarnaast is er (indien aan de orde) aansluiting gezocht bij lopende trajecten en processen binnen de gemeente om de aanpak mogelijk te maken of te versnellen. Ook is vastgesteld of geconstateerde risico's binnen deze fase op voorhand al onoverkomelijk zijn. Uiteindelijk is vastgesteld of locaties beheersbaar zijn, hier is in stap 1 al zoveel als mogelijk naar gekeken.

3.3 Stap 2 Keuzes maken; wat is er mogelijk?

Op basis van verdiepende criteria is overgegaan tot een overzicht van potentiële locaties. Dit heeft geleid tot een uiteindelijke afweging of en hoe een locatie geschikt is of geschikt te maken is. De hierbij behorende criteria zijn gebaseerd op divers beleid en wetgeving. Hierdoor ontstond er per locatie een goed, gewogen overzicht van relevante aspecten (landschap). Dit heeft geleid tot afwijzing of vaststelling van een potentiële locatie (maatwerk).

Wijk of buurt profiel

In deze stap is nadrukkelijk ook ingegaan op het wijk of buurt profiel. Dit is een profiel dat ingaat op de functionele, geografische en sociale kenmerken van een wijk of buurt. Er zijn naast woningen ook andere functies aanwezig in een wijk of buurt. Deze zijn onderzocht op bereikbaarheid en beschikbaarheid (zoals winkels, scholen, speelplaatsen, parken). Daarnaast is er gekeken naar stedenbouwkundige en/of architecturale kenmerken: bijvoorbeeld een samenhangend stratenplan, beschermd stadsgezicht, architecturale stijleenheid. Geografische kenmerken geven bijvoorbeeld aan of er barrières zijn zoals drukke doorgaande wegen. Het is belangrijk te weten hoe de samenstelling van een wijk of buurt is, en dan gaat het om meer dan alleen leeftijdsopbouw en samenstelling van de bevolking.

Elke wijk of buurt heeft zijn eigen sociale kenmerken: het kan zijn dat bewoners zich sterk identificeren met hun woonomgeving en dat er tussen bewoners (van een deel) van een wijk of buurt bepaalde ongeschreven sociale regels gelden. Soms heeft een wijk of buurt specifieke politieke kenmerken. Als bewoners met hun buren opkomen voor het belang van hun straten, hebben zij meer invloed als dat gebeurt onder een gezamenlijke noemer. Er kan dan sprake zijn van een belangen- coalitie. Uit het bestuderen van een wijk of buurt profiel komt naar voren wat de sterke en wat de aandachtspunten van de locatie zijn.

Sociaal Beheer

Sociaal beheer wordt gezien als een instrument om de draagkracht/draaglast en leefbaarheid in de buurt/wijk te behouden en als het moet te vergroten. Daarom is sociaal beheer ook onderdeel van deze stap. Wanneer sociaal beheer als instrument wordt gehanteerd omdat de locatie/ligging/omgeving er om vraagt, dan moet er helder en transparant worden gecommuniceerd met bewoners op de betreffende locatie over goed buurschap, veiligheid, oplossen knelpunten. Dit is óók nadrukkelijk onderdeel van het op te stellen communicatieplan dat per locatie in een gemeente moet worden gemaakt. Bij toepassing van het instrument sociaal beheer wordt in een later stadium op basis van de exploitatiemogelijkheden het volgende vastgesteld:

- Hoe kan de inzet van sociaal beheer vorm krijgen?
- Welke organisatie(s) voeren het sociaal beheer uit?
- Is het sociaal beheer gericht op de fysieke omgeving (bijvoorbeeld onderhoud, rommel) en/of op sociale aspecten (bijvoorbeeld de sociale omgang met elkaar, gedragsbeïnvloeding, veiligheid, nakomen afspraken)

Sociaal beheer kan door verschillende organisaties worden uitgevoerd: woningcorporatie, maatschappelijk werk, buurtvereniging, vluchtelingenwerk, enz.

3.4 Stap 3 Keuzes toetsen op eigen beleidsvisies- en kaders

De keuze van locaties voor opvang vluchtelingen in een gemeente is gebaseerd op enerzijds de toetsing op het aangeboden afwegingskader en de toetsing op eigen beleidsvisies - en kaders. Dit is de basis die leidt tot besluitvorming over locaties.

De locatie(s) is/zijn hier getoetst op randvoorwaarden binnen de gemeente; bijvoorbeeld veiligheidsbeleid, kloppende financiële voorwaarden, voorwaarden gemeente in de de regionale samenwerking (governance), mogelijke aankoop en verwerving van objecten door de gemeente, afspraken eigenaar locatie (eventueel) en voorbereiden van de communicatie voor inwoners en omwonenden op basis van de bevindingen voor de keuze van een locatie (waarbij de keuze van een locatie niet te overrulen is)

3.5 Stap 4 Keuzes finaal maken; besluitvorming over locaties door gemeenteraad

Naast het concept regionaal plan (dat per 1 april 2023 aan de provincie moet worden voorgelegd door de colleges) dat ter visie wordt voorgelegd aan de gemeenteraden, moet ook een besluit worden genomen over locaties in de betreffende gemeente. Om die reden stellen de negen gemeenten ieder individueel een raadsbesluit op waarmee de eigen gemeenteraad om instemming wordt gevraagd over de locatiekeuze en de onderbouwing daarvan in de eigen gemeente. Mocht een gemeenteraad niet instemmen met de door het college voorgestelde locatie dan resteren er twee alternatieven. De gemeente zal opnieuw op zoek moeten gaan naar een alternatieve locatie om aan de taakstelling te kunnen voldoen. Het kan echter ook zijn dat het Rijk zijn aanwijzingsbevoegdheid toepast en de gemeente verplicht om mee te werken.

3.6 Schematische weergave proces

In onderstaand overzicht wordt duidelijk waar de genomen stappen toe moeten leiden
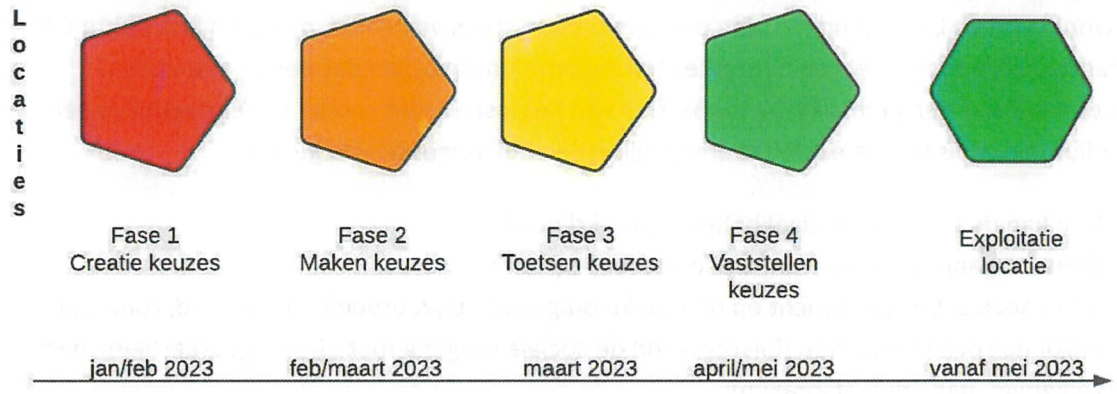
Afbeelding 2 schematische weergave